

9. Ситник О. М. Формування та еволюція ідеологічних концепцій національно-державницького спрямування в Україні (від початку XIX ст. – до 1939 р.): монографія / О. М. Ситник. – Донецьк : Нуолідж, 2009. – 549 с.
10. Сворак С. Д. Проблеми демократії та народовладдя в теорії українського націоналізму (Д. Донцов) / С. Д. Сворак // Науково-аналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2012. – № 5(83), ч. 2, кн. 1. – С. 68-73.
11. Сворак С. Д. Народовладдя в Україні у державно-політичних концепціях XIX ст. : філософсько-правовий аспект / С. Д. Сворак // Право і безпека. – 2012. – № 4 (46). – С. 26-30.

Сворак С. Д. Государственно-правовые концепции Николая Шлемкевича.

Впервые в истории украинской государственной науки проанализированы взгляды на становление и трансформацию народовластия и монархии в Украине философа-государственника Николая Шлемкевича.

Ключевые слова: Н. Шлемкевич, народовластие, монархия, государственные правовые взгляды.

Svorak S. D. On state and law conceptions Mikola Shlemkevich.

For the first time in the history of the Ukrainian state and law science the views of the legal philosopher Mikola Shlemkevich on the formation and transformation of democracy and monarchy in Ukraine are analyzed.

Keywords: M. Shlemkevich, democracy, monarchy, views on state and law.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

УДК 354.61:343.326

Бобрицький Л. В.
Міжвідомчий НДЦ з проблем боротьби
з організованою злочинністю при РНБО України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

У статті виокремлено й обґрунтовано актуальні проблеми національної безпеки України в контексті сучасних цивілізаційних викликів, уточнено сутнісну характеристику поняття “національна безпека”, схарактеризовано пріоритети національної безпеки України, зокрема забезпечення провідної ролі держави у адміністративно-правовому регулюванні діяльності органів національної безпеки і оборони країни, формування державної антитерористичної політики в Україні, підтримка соціально-політичної та інформаційної безпеки суспільства, об’єднання різних етносів навколо однієї національної ідеї.

Ключові слова: Рада національної безпеки і оборони України, національна безпека, антитерористична політика, інформаційна безпека, адміністративно-правове регулювання.

Сучасні цивілізаційні виклики обумовили появу нових вимірів національної безпеки багатьох країн світу. Глобалізація, технологізація, інформатизація, демократизація, інтернаціоналізація як цивілізаційні характеристики сучасного суспільного розвитку, нові елементи політичного дискурсу потребують обґрунтованого підходу до визначення методологічних основ розв’язання проблеми національної безпеки і оборони України у змінених умовах національного

державотворення. З огляду на це, метою цієї наукової розвідки визначено обґрунтування актуальних проблем національної безпеки в контексті цивілізаційних викликів. Для досягнення мети визначено такі завдання: 1) уточнити сутнісну характеристику поняття “національна безпека” у змінених умовах національного державотворення; 2) визначити пріоритети національної безпеки України в контексті сучасних цивілізаційних викликів.

Аналіз міри відповідності державно-правового статусу України як суверенної держави і сутнісного розуміння змісту поняття “національна безпека” свідчить, що означене поняття втратило свою ідентичність. В обґрунтуванні своєї позиції зауважимо, що найбільш уживане у вітчизняній науковій думці тлумачення поняття “національна безпека” як забезпечення національних інтересів усіх осіб, що проживають у певній державі, не є вичерпним [5, с. 47]. Так, вивчаючи зміст поняття “національний”, зазначимо, що у його семантичне поле апіорі включено ідею забезпечення інтересів нації. Вважаємо, що нація є стрижнем національної ідеї і покликана спрямовувати розвиток країни до утвердження державності. З огляду на це, нація є критерієм самоідентифікації та соціалізації особи, становлення демократичного суспільства і цивілізованої етнонаціональної політики держави в умовах глобалізованого світу.

Варто також урахувати й ті елементи, які безпосередньо не належать до змісту поняття “національна безпека”, але водночас є ключовими при її розгляді, зокрема у контексті визначення пріоритетів досліджуваного феномену в умовах глобалізації [5, с. 48]. Приміром, як можна визначити пріоритети національної безпеки поза процесами формування та реалізації внутрішніх і зовнішніх загроз і небезпек? Як можна говорити про національну безпеку, якщо відсутні сформовані національні інтереси, які є похідними від національної мети та національної ідеї? Яким чином можна досліджувати нагальні проблеми національної безпеки, якщо не окреслено ідеологічні та адміністративно-правові основи її функціонування?

Беззаперечним пріоритетом у національній політиці України є забезпечення провідної ролі держави у адміністративно-правовому регулюванні діяльності органів національної безпеки і оборони країни. Конституцією та законами України функції з координації та контролю за діяльністю вищезначених органів покладені на спеціально створений при Президенті України орган – Раду національної безпеки і оборони України [2].

Рада національної безпеки і оборони України вносить пропозиції Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони; координує та здійснює контроль за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час; координує та здійснює контроль за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України [3].

Амбівалентність таких категорій як особа, суспільство і держава, які є водночас суб'єктами і об'єктами національної безпеки, визначає характер діяльності Ради національної безпеки і оборони України. Проте, віддаючи належне участі громадян, громадських організацій, громадянського суспільства і підсистеми недержавного забезпечення національної безпеки загалом, зауважимо, що провідну роль має відігравати все ж держава. Провідна роль держави у забезпеченні національної

безпеки є цілком очевидною, оскільки, не забезпечивши безпеки держави, неможливо забезпечити національну безпеку країни. Крім того, держава, здійснюючи власні функції через органи державної влади, визначаючи систему правових норм у сфері безпеки, реалізуючи діяльність органів державної влади, контроль та нагляд за ними здійснює діяльність у сфері всезагальних, загальнонаціональних інтересів, і, передусім, опікується проблемами існування і розвитку суспільства як єдиної цілісності. Тому пріоритетом національної безпеки України, ефективним механізмом забезпечення цілісності особи, суспільства і держави як єдиного організму є державне управління національною безпекою.

Актуальним питанням національної безпеки України є формування державної антитерористичної політики. Передусім це пов'язано з тим, що кінець ХХ – початок ХХІ століття відзначився виникненням загрозливих, прогресуючих та модифікованих форм тероризму, що дає підстави трактувати його як украй небезпечне антисоціальне явище міжнародного масштабу. Засоби масової інформації багатьох країн світу повідомляють про те, що майже щоденно злочинними угрупованнями політичного, етнічного, сепаратистського й екстремістського спрямування здійснюються акти тероризму [1, с. 122].

Пріоритетність завдань національної безпеки України щодо протидії тероризму пов'язана з транзитним положенням держави, а також особливостями внутрішньополітичної ситуації, тривалими економічними негараздами та іншими кризовими явищами в українському суспільстві. Слід зауважити, що на нинішньому етапі державотворення в Україні терористичні вияви не є типовими. Проте, квітневі події 2012 року в м. Дніпропетровськ свідчать про те, що терористичні акти є реальною загрозою національній безпеці й життю громадян України. Підґрунтям для своєчасного реагування на ці події було те, що у державі за останні роки у сфері протидії тероризму зроблено чимало позитивних кроків, зокрема утворено спеціальний координаційний орган – Антитерористичний центр при Службі безпеки України, ухвалено Закон України “Про боротьбу з тероризмом” (2003 р.), ратифіковано низку міжнародних антитерористичних конвенцій [1, с. 123].

Можновладці, науковці, працівники силових структур, громадяни свідомі того, що для ефективної протидії терористичним загрозам на національному рівні необхідне формування активної державної політики, що потребує вироблення чіткої концепції та стратегії, базових принципів, концептуальних засад і конституційних норм й визначення шляхів їх практичної реалізації. Тому, виявлення чинників тероризму, пізнання їх природи та розробка новітніх форм, засобів і методів протидії цьому явищу на державному рівні є нагальними і своєчасними і визначаються як пріоритет національної безпеки України в умовах глобалізації.

Глобалізація як каталізатор суспільних процесів обумовила значну контроверсійність у визначенні її характеру. Попри широкий плюралізм думок та суперечливість оцінок цього процесу однозначним його детермінантом є виклики інформаційного суспільства. З огляду на це, сучасна державна політика національної безпеки України має бути орієнтована насамперед на підтримку соціально-політичної та інформаційної безпеки суспільства. Лише сформувавши монолітний соціум, об'єднавши його спільною ідеєю побудови незалежної української держави, забезпечивши достатній рівень життя населення, можна говорити про національні інтереси та будувати їх ієрархію, від якої залежатимуть напрями функціонування

системи національної безпеки.

Пріоритети національної безпеки України визначають, насамперед, чинники, що позиціонують країну як поліетнічну державу. Це обумовлює наявність цілої гами національних інтересів, які часто суперечать один одному, а іноді взаємно їх виключають. Це може траплятися внаслідок відсутності налагодженості дії механізмів щодо об'єднання різних етносів навколо однієї національної ідеї, чітких критеріїв віднесення тих чи інших інтересів до національних на конкретному етапі історичного розвитку України. Пріоритетність національних інтересів у визначеному контексті дає змогу визначити ставлення щодо сучасного змісту української національної ідеї, яке може бути репрезентоване крізь її елементи. На нашу думку, найголовнішими серед цих елементів є такі: 1) збереження національних традицій – державництво, патріотизм, розвиток науки й культури, історичний об'єктивізм, духовність, міжетнічна та міжконфесійна злагода; 2) формування правової держави: демонополізація економіки; боротьба з будь-якими формами екстремізму (тероризм, фашизм, шовінізм тощо); формування потужного середнього класу; територіальна цілісність і недоторканність України; свобода слова, мітингів, зібрань, віросповідання; 3) соціально орієнтоване органічне поєднання ринкової та адміністративної економіки: зміна методології підготовки кадрового резерву до органів державного управління; формування нової генерації управлінців найвищого рівня; свобода, заснована на моральному законі; стабільність, заснована на поступовому творенні національних інтересів; порядок, заснований на верховенстві Закону.

Зважаючи на пріоритет та цінність інтересів конкретної особи, будь-яка розвинена країна світу будує власну систему через примат державного управління. Не виключення є й Україна. Це не означає фактичного виключення конкретних громадян і громадських організацій з процесу забезпечення національної безпеки. На часі – здатного створити в межах системи національної безпеки велику і вагомую підсистему правовідносин не лише щодо попередження правопорушень, але й у сфері інформації, науки та освіти. Тенденції до глобалізації суспільного розвитку, перехід до постіндустріального суспільства формують нову еру взаємодії між націями, народами і державами. Тому у глобалізованому світі інтеграційні процеси у вітчизняній освіті мають розглядатися в контексті національної безпеки, що позначаються на формуванні освітньої політики в Україні [4, с. 66].

Узагальнення викладеного дає можливість здійснити низку узагальнень. На нашу думку, теоретична і прикладна складова сучасного дискурсу цивілізаційних характеристик суспільного розвитку у контексті утвердження в Україні власної системи національної безпеки є достатньо складним і суперечливим феноменом. У змінених умовах відсутність ефективно діючої системи національної безпеки країни може призвести до втрати державної незалежності.

Актуальними проблемами національної безпеки України є забезпечення провідної ролі держави у адміністративно-правовому регулюванні діяльності органів національної безпеки і оборони країни, формування державної антитерористичної політики в Україні, підтримка соціально-політичної та інформаційної безпеки суспільства, налагодження дії механізмів щодо об'єднання різних етносів навколо однієї національної ідеї на сучасному етапі історичного розвитку України, розроблення національної ідеології як сукупності ідей та уявлень щодо інтересів нації і підходів до їх забезпечення, формування громадянського суспільства. За даних

обставин система національної безпеки в Україні є суттєвим важелем і гарантом функціонування незалежної держави. Україна лише за умови створення такої системи може спрямувати поступ нації до процвітання і прогресивного економічного, культурного, духовного розвитку.

Формат публікації унеможливує здійснення об'ємного панорамного аналізу всіх актуальних питань національної безпеки України. Важливим є подальше вивчення означеної проблеми, виявлення дієвих механізмів адміністративно-правовому регулюванні діяльності органів національної безпеки і оборони країни в змінених умовах державотворення. Це й визначає перспективу майбутніх наукових розвідок автора.

Використані джерела:

1. Бобрицький Л. В. Роль Ради безпеки і оборони України в адміністративно-правовому регулюванні протидії проявам тероризму в Україні / Л. В. Бобрицький // Наука і правоохорона. – 2012. – № 1. – С. 122-125.
2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV (зі змінами і доп.) / Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 39. – Ст. 351.
3. Стратегія національної безпеки України на 2010–2015 рр. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cs.cirs.kiev.ua/en/component/content/article/98>.
4. Bobrytska V. I. Planning and Implementation of Education Policy of Ukraine at the Present Stage of Civil Society Development/ Materialy IX mezinarodni vedecko-prakticka konference “Moderni vymozenosti vedy – 2013” (27 ledna – 05 unora 2013 roku). – Dil 32. Pedagogika : Praha. Publishing “Education and Science” s.r.o. – 104 stran.
5. Bobrytskyi L. V. Research of the Notion Interaction in Conceptual-Categorial References of the Problems of National Security // Postępy w nauce w ostatnich latach. Nowych rozwiązań. – Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. “Diamond trading tour”, 2012. – Str. 46-50.

Бобрицький Л. В. Актуальные проблемы национальной безопасности Украины в контексте современных цивилизационных вызовов.

В статье определены и обоснованы актуальные проблемы национальной безопасности Украины в контексте современных цивилизационных вызовов; внесено уточнение в определение понятия “национальная безопасность”; дана характеристика приоритетам национальной безопасности Украины, а именно в обеспечении руководящей роли государства в административно-правовом регулировании деятельности органов национальной безопасности и обороны страны, формировании государственной антитеррористической политики в Украине, поддержании социально-политической та информационной безопасности общества, объединении этносов вокруг единой национальной идеи.

Ключевые слова: Совет национальной безопасности и обороны Украины, национальная безопасность, антитеррористическая политика, информационная безопасность, административно-правовое регулирование.

Bobrytskyi L. V. Urgent problems of national security of Ukraine in the context of civil challenges.

The article deals with emphasizing and grounding of the urgent problems of national security of Ukraine in the context of civil challenges, defining the essence characteristics of the notion “national security” in the changeable conditions of state formation, characteristics of the priorities of national security of Ukraine such as provision of the leading role of the state in administrative and legal regulation of the national security and defense institutions activities, formation of national counterterrorism policy of Ukraine, support of social and political and information security of society, unification of different ethnos by one national idea.

Keywords: Council of National Security and Defense of Ukraine, national security, counterterrorism policy, information security, administrative and legal regulation.